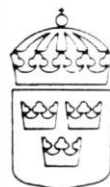

Motion till riksdagen

1989/90:Kr349

av Stina Eliasson m.fl. (c)

Länsmuseerna m.m.

Mot.
1989/90
Kr349–357

I internationella sammanhang talar man uppskattande om den "svenska modellen" för ett regionaliserat museiväsen.

Sveriges museiväsende utanför de statliga museerna i Stockholm omvandlades i mitten av 70-talet, efter utredningar – och senare beslut i riksdagen – om en ny kulturpolitik. I varje län skapades en museistiftelse med ansvar för länets museiverksamhet. Landsting, värdkommun och hembygdsförbund var oftast stiftare. Museernas styrelse kom att bestå av politiskt valda ledamöter i dominerande grad.

Ett Länsmuseumnas samarbetsråd, som samordnar länsmuseumerna i frågor av gemensamt intresse, bildades. Samarbetsrådet är en frivillig och ideellt arbetande organisation, där mycken kompetens och erfarenhet finns samlad och som kommer hela landets länsmuseumverksamhet till godo.

Länsmuseumorganisationen har vunnit i stadga och erfarenhet och visat sig vara mycket väl anpassad till statsmakternas uppfattning om ett regionaliserat kulturliv, vilket också kommit till uttryck i utredningen Kultur i hela landet, där utredaren föreslår en kraftig förstärkning av det statliga bidraget till länsmuseumerna.

Regeringen föreslår i årets budgetproposition en uppräknig av antalet grundbelopp till länsmuseumerna under åren 1990/91 och 1991/92. Vad gäller stödets inriktning föreslås betydande förändringar.

Enligt riksdagens tidigare uttalanden och enligt de nuvarande reglerna skall stödet vara villkorslöst. Länsmuseumerna skall alltså själva ha frihet att välja verksamhetsinriktning. Grundtanken har därvidlag varit att stöd skall relateras till de lokala huvudmännens insatser, räknat efter antalet årsverken vid respektive museum, och normalt endast till ett museum i varje län.

För närvarande är det stora olikheter i andelen statsbidrag till de olika länen. I många län har de lokala huvudmännen ökat driftsbidragen till länsmuseumerna utan att erhålla statsbidrag, men under förespegling att staten senare skulle svara för motsvarande ökning av statsbidraget.

Statsbidraget har blivit av särskilt stor betydelse för länsmuseumernas utveckling, beroende på att det inte har varit bundet av särskilda villkor. Statsbidraget har kunnat användas för basverksamheten, som är svårfinansierad. 1987 gjordes en utredning på uppdrag av statens kulturråd och länsmuseumernas samarbetsråd. Av denna framgår att just den svårfinansierade basverksam-

heten alltså är ytterst ansträngd vid flertalet museer. Det är därför mycket angeläget att antalet grundbelopp i den hittillsvarande formen ökas.

Från statens sida finns en önskan om att bana väg för nya verksamheter med statsbidragets hjälp. I budgetpropositionen föreslås dessutom också ett system med verksamhetsplaner för läns museerna som förutsätts ligga till grund för kulturrådets fördelning av nya grundbelopp. Verksamhetsplanerna skall upprättas i samverkan med kulturrådet, riksantikvarieämbetet och de fem ansvarsmuseerna. Propositionen antyder att bidrag enbart eller i första hand skall ges till läns museer, vars huvudmän är beredda att göra ytterligare ekonomiska insatser utöver de nuvarande. Det sägs också att läns museerna skall uppmanas att förmedla delar av statsbidraget vidare till andra institutioner och organisationer i länen.

Det innebär ett betydande intrång i läns museernas frihet att forma sin verksamhet om statliga myndigheter – på sätt som det antyds – skall kunna delta i och ställa villkor för verksamhetsplaneringen.

Ett sådant system skulle ytterligare försvåra finansiering av själva verksamheten. Kraven på ökade satsningar från landsting och kommuner kommer att skapa betydande orättvisor mellan län, där huvudmännen redan har gjort stora ekonomiska insatser, och län där man avvaktat med utbyggnaden av läns museiverksamheten, och nu kan komma att göra detta utan koppling till ökat antal grundbelopp.

De uppdämda förväntningar, som nu finns, kommer inte att infrias. Krav på ökade insatser från de lokala huvudmännen innebär också att man gynnar folkrika län och län där läns museet ligger i en stor värdkommun. Där har man avsevärt större möjligheter till ytterligare ekonomiska insatser från huvudmännens sida än i de till folkmängden mindre och fattigare länen. Det är ändå i de senare som statsbidraget har störst betydelse.

För läns museernas fortsatta utveckling och sammanhållning utgör de i propositionen föreslagna förändringarna en stor fara. Enligt vår mening är det därför viktigt att man i stället behåller de nuvarande reglerna och att kraven på att lämna verksamhetsplaner till statens kulturråd slopas. Vill man från statens sida initiera nya verksamheter kan man komplettera grundbeloppen med särskilda tilläggsbelopp, som skulle kunna erbjudas samtliga läns museer, där huvudmännen är beredda att medverka till den nya verksamhet, som staten önskar få till stånd. Ett sådant förfarande skulle ge mera utrymme för en aktiv politik från kulturrådets sida. Genom tilläggsbidrag skulle staten kunna bana väg för en ny expansiv period, ett tredje steg i läns museernas utveckling och sporra landsting och kommuner till nya insatser. Man skulle kunna införa nya verksamheter, t.ex. ekologi. Man skulle kunna ersätta den oupphörliga försöksverksamheten inom kulturpolitiken med ett system som skapar stadigvarande verksamhet, t.ex. inom barnverksamheten. Detta bör ges regeringen till känna.

Samtliga läns museer, som är beredda att inrätta eller har inrättat naturvårdstjänster erbjuds tilläggsbelopp för en del av kostnaderna. Det vore en god början på det system vi ovan visat på. Genom naturvårdstjänster kan läns museernas verksamhetsmöjligheter med utställningar, skolverksamhet m.m. ställas i miljövårdens tjänst och naturvårdsinformation skulle över hela landet få en väsentlig förstärkning. Behovet av naturvårdstjänster vid läns museerna bör ges regeringen till känna.

Hemställan

Mot. 1989/90

Kr349

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reglerna för regionmuseibidraget,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av naturvårdstjänster vid läns museerna.

Stockholm den 25 januari 1990

Stina Eliasson (c)

Larz Johansson (c)

Marianne Andersson (c)

Jan Hyttring (c)

Stina Gustavsson (c)

Marianne Jönsson (c)

Görel Thurdin (c)

Pär Granstedt (c)